

Sympetrum pedemontanum (Allioni, 1766) in Nederland waargenomen (Odonata: Libellulidae)

door

L. G. J. HUIJS & H. P. J. PETERS

ABSTRACT. — *Sympetrum pedemontanum* (Allioni, 1766) observed in the Netherlands (Odonata: Libellulidae). In 1982 imagines of *Sympetrum pedemontanum* (Allioni) have been observed for the first time in the Netherlands at two localities, one situated in the Province of Noord-Brabant and one in the Province of Limburg. Till now larvae are not known from the Netherlands.

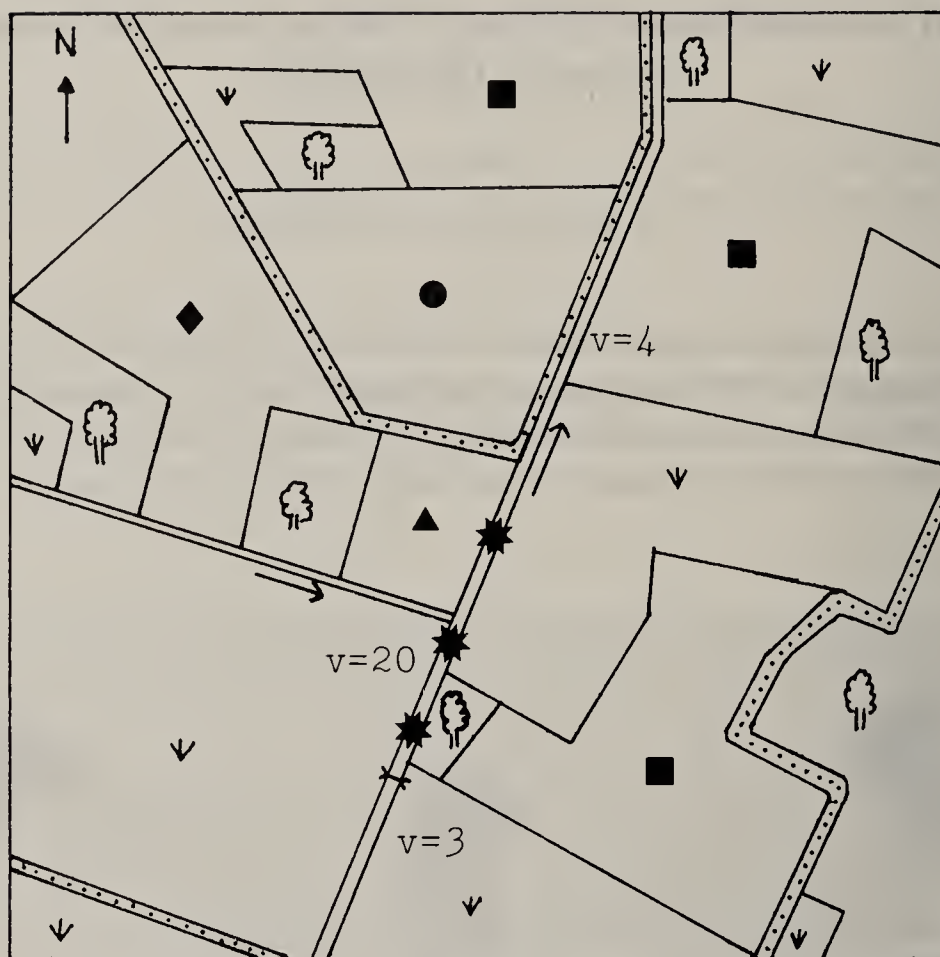
Fig. 1. *Sympetrum pedemontanum* (Allioni) in de Strijper Aa. Foto H. Peters.

Tijdens een in het kader van een landschapsoecologisch project in het Strijper Aa gebied ten zuiden van Eindhoven uitgevoerd libellenonderzoek, waarbij werd gekeken naar imagines, is een voor de Nederlandse libellenfauna nieuwe soort, *Sympetrum pedemontanum* (Allioni, 1766), waargenomen.

S. pedemontanum is van andere soorten van het geslacht *Sympetrum* te onderscheiden door de opvallende geelbruine, scherp begrensde, bochtige dwarsbanden over alle vleugels (zie fig. 1).

Op 4.VIII.1982 zijn vier volwassen exemplaren bij de Strijper Aa (UTM: FS 7689) waargenomen, waarvan 1 ♂ gedeponerd is in de collectie van het R.I.N. te Arnhem. Op 23.VIII.1982 is op dezelfde plaats nog één exemplaar waargenomen. Op 31.VIII.1982 is er tijdens een privé excursie door H. Peters één exemplaar in Belfeld (Midden-Limburg) (UTM: LB 0188) verzameld.

De determinaties zijn uitgevoerd met behulp van Lieftinck (1926), Schmidt (1930) en Dutmer & Duijm (1977).

- Legenda:
🌳 bos	= waterloop
▲ ruigtvegetatie	⚡ stuw
∨ weiland	≡ weg
◆ aardappelen	★ waarnemingsplaats <i>S. pedemontanum</i>
● bieten	→ stroomrichting
■ mais	

Fig. 2. De waarnemingsplaatsen van *Sympetrum pedemontanum* (Allioni) in het stroomdal van de Strijper Aa (schaal 1 : 5000).

Beschrijving van de vindplaatsen

Het gebied „Strijper Aa” bestaat uit een centraal gelegen beekdal dat gedeeltelijk in agrarisch beheer is en verder begroeid is met vochtige loofbossen en moerasvegetaties. De plateaus die het beekdal aan drie zijden omringen zijn deels in agrarisch beheer en bestaan deels uit heide, schrale graslanden en naaldbossen. *S. pedemontanum* is waargenomen boven de gekanaliseerde Strijper Aa. De exacte vindplaats wordt in fig. 2 weergegeven. Van de in fig. 2 aangegeven bossen zijn door het R.I.N. opnames van de vegetatiestructuur gemaakt. Verder is er een hydrochemisch onderzoek uitgevoerd van het water; de stroomsnelheden (v in $\text{cm}\cdot\text{sec}^{-1}$) staan in fig. 2 vermeld.

S. pedemontanum is verder waargenomen in een zand- en kleiafgraving ten oosten van Belfeld, gelegen in een bos op de overgang van het hoogterras en het lager gelegen Maasdal. In de afgraving komt op plaatsen met grote hoogteverschillen en waar zand wordt afgegraven, het grondwater te voorschijn en vormt op diverse plaatsen poelen (zie fig. 3).

Discussie

S. pedemontanum komt in geheel Midden-Europa en een groot deel van Noord-Azië voor, doch bewoont voornamelijk de bergachtige gebieden. In de vlakke delen is de soort zeldzaam

Fig. 3. Vindplaats van *Sympetrum pedemontanum* (Allioni) in Belfeld. Foto H. Peters.

en wordt slechts in zeer kleine aantallen waargenomen (Lieftinck, 1926; Schiemenz, 1957; Robert, 1959). *S. pedemontanum* vliegt boven moerassen en moerassige weilanden, maar niet boven open water (Schiemenz, 1957; Robert, 1959).

Het biotoop waar *S. pedemontanum* in het gebied „Strijper Aa” is waargenomen stemt niet overeen met biotoopgegevens in de literatuur. De rand van het hoogterras in Belfeld lijkt hiermee meer in overeenstemming.

Over een eventuele relatie tussen de fysische en chemische eigenschappen van het water en het voorkomen van *S. pedemontanum* wordt in de onderzochte literatuur niets vermeld. Onze gegevens suggereren een mogelijke relatie met de stroomsnelheid.

Volgens Lieftinck (1926) is *S. pedemontanum* geen inlandse soort. Het voorkomen in ons land, op enkele plaatsen in Brabant en Limburg, is volgens hem echter niet onwaarschijnlijk omdat de soort is waargenomen in de laaggelegen vochtige Kempen in België. De waargenomen exemplaren zouden hiervan afkomstig kunnen zijn. Het voorkomen in Nederland zou mogelijk verband kunnen houden met de uitzonderlijk goede zomer in 1982. Tijdens de eerste dagen van augustus duurde het warme tot zeer warme zomerweer van eind juli voort, daarna werd het weer vrij snel koeler en wisselvalliger. Het feit dat *S. pedemontanum* in een periode van drie weken tweemaal op dezelfde plaats is waargenomen duidt nog niet op een blijvende vestiging in Nederland. Naar larven is niet gezocht.

Dankwoord

De afdeling Landschapsoecologie van het R.I.N. te Leersum wordt bedankt voor het ter beschikking stellen van de gegevens en dr. G. van der Velde en dr. J. F. M. Geelen van de afdeling Aquatische Oecologie van de K.U. Nijmegen voor het corrigeren van het manuscript.